

А. О. ЛАСКОВА-ЯРМОЛЕНКО, Н. С.

РОЗВИТОК МЕДІАГРАМОТНОСТІ ТА ЦИФРОВОГО ІМУНІТЕТУ ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Резюме. У статті досліджено медіаграмотність як важливий інструмент державної інноваційної політики України в умовах цифрової трансформації суспільства та зростання гібридних загроз у контексті повномасштабної війни. Обґрунтовано, що розвиток критичного мислення, цифрової гігієни та кібербезпеки населення є передумовою формування людського капіталу, здатного ефективно функціонувати в сучасній інноваційній економіці. Окреслено ключові напрями впливу медіаграмотності на суспільний розвиток, зокрема у сфері освіти, захисту персональних даних, протидії кібершахрайству, дезінформації та інформаційно-психологічним операціям в умовах війни. Приділено увагу проблемі формування цифрового імунітету громадян, зокрема дітей і молоді, як стратегічного ресурсу майбутнього інноваційного розвитку держави. Проаналізовано державні стратегії, нормативно-правові механізми та цифрові сервіси, спрямовані на підвищення рівня медіакультури населення, зокрема діяльність національного проекту “Фільтр”, платформи “Дія.Освіта” та ініціатив щодо розвитку кібергігієни громадян. Визначено потенціал інтеграції цифрової медіаосвіти в загальну систему навчання як важливого інструменту розвитку критичного та аналітичного мислення. Доведено, що формування цифрової стійкості громадян є не лише складником інформаційної безпеки держави, а й важливим чинником конкурентоспроможності України.

Ключові слова: державна інноваційна політика, медіаграмотність, цифровий імунітет, кібергігієна, інформаційна безпека, цифрова стійкість, людський капітал.

ВСТУП

Стрімка цифровізація суспільства, зокрема розвиток штучного інтелекту (ШІ), масове поширення соціальних мереж та онлайн-сервісів, суттєво трансформують механізми створення, поширення і споживання інформації. У сучасних умовах інформаційний простір є не лише середовищем комунікації, навчання та інноваційної діяльності, а й ареною гібридних протистоянь, де активно застосовуються технології дезінформації, маніпулятивного впливу, кібершахрайства та викрадення персональних даних. Цифрові технології відкривають нові можливості для розвитку економіки, освіти та державного управління, але водночас підвищують вразливість громадян до інформаційних і кібернетичних загроз. У цьому контексті медіаграмотність виходить за межі суто освітньої компетентності, набуваючи ознак важливого елемента інформаційної безпеки, цифрової стійкості суспільства та державної інноваційної політики, що потребує опанування з раннього віку та розвитку протягом усього життя. В умовах повномасштабної війни стійкість населення України до дезінформації та маніпуляцій є визначальною для захисту державності та розбудови країни в післявоєнний період [1; 2].

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Окреслена проблема набуває важливого значення зокрема щодо дітей та молоді, які є найбільш активними користувачами цифрових технологій, а також людей похилого віку, які схильні беззастережно довіряти публічній інформації. Попри високий рівень володіння технічними засобами комунікації, молоде покоління нерідко залишається беззахисним перед маніпулятивними наративами, кібербулінгом і деструктивним інформаційним тиском. Водночас старше покоління, переносючи традиційну довіру до класичних медіа в інтернет-простір, стає першочерговою мішенню для кібершахраїв і фішингових атак. Формування цифрового імунітету громадян має подвійне стратегічне значення: для молоді — це довгострокова інвестиція у розвиток людського капіталу держави, а для літніх людей — інструмент соціального захисту. До появи нових викликів призводить розвиток генеративного ШІ, що не лише відкриває інноваційні можливості, а й є інструментом створення надреалістичної дезінформації. У цьому контексті забезпечення стійкості суспільства потребує системної міжсекторальної взаємодії державних інституцій, освітнього середовища, громадського сектору та медіаспільноти. Лише

комплексний підхід дасть змогу вибудувати безпечне цифрове середовище, здатне адаптуватися до стрімких технологічних трансформацій [2].

Метою статті є аналіз ролі медіаграмотності та цифрового імунітету як інструментів державної інноваційної політики України, дослідження нормативно-правових засад державної політики у сфері розвитку медіакультури, а також огляд практичних цифрових сервісів та інструментів, спрямованих на підвищення рівня медіаграмотності населення України.

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАНИХ ПУБЛІКАЦІЙ

Питання розвитку медіаграмотності, цифрової гігієни та інформаційної безпеки в сучасних умовах досліджували такі вітчизняні науковці, як С. Бадер, А. Бондаренко, Н. Войтович, Ю. Дібікова, О. Добродум, М. Дяченко, І. Колесникова, В. Люлька, Л. Найдьонова, Т. Новак, Г. Онкович, М. Починкова, Л. Писаренко, Н. Л. Родінова, М. Скиба, В. Титаренко та ін. Аналіз наукових праць засвідчує зростання уваги дослідників до проблеми формування критичного мислення, інформаційної стійкості та безпечної поведінки в цифровому середовищі. Водночас питання медіаграмотності дедалі частіше розглядають не лише в освітньому, а й у безпековому та соціальному контекстах. У межах цього дослідження особливу увагу буде приділено аналізу чинних нормативно-правових документів, стратегій і концепцій, які безпосередньо визначають вектор державної інноваційної політики у сфері медіакультури.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Державна політика та нормативно-правова база розвитку медіакультури в Україні. Формування сучасної інноваційної екосистеми є неможливим без створення безпечного цифрового та інформаційного середовища. В умовах стрімкої цифровізації державна політика України дедалі більше орієнтується не лише на впровадження нових технологій, а й на підготовку громадян до їх безпечного та відповідального використання.

У цьому контексті медіаграмотність виходить за межі суто освітньої категорії та стає важливим складником інформаційної безпеки та цифрової стійкості суспільства. Сучасний громадянин має вміти критично оцінювати інформацію, перевіряти її достовірність (знати — де і як це можна зробити), розпізнавати маніпулятивний контент, фейки, дипфейки та інформаційно-психологічні операції (ІПСО), а також усвідомлювати наслідки створення власного контенту та ризику поширення не-

достовірної або важливої у воєнному контексті інформації. Не менш важливими є навички захисту персональних даних, дотримання банківської таємниці, безпечного користування електронними сервісами, розуміння природи цифрового сліду та наслідків його формування. У попередніх дослідженнях автора обґрунтовано, що суспільні виклики потребують розвитку критичного мислення, навичок верифікації інформації та усвідомленого використання цифрових ресурсів. Також доведено, що медіаосвіта є важливим чинником модернізації освітньої системи та формування інформаційної стійкості суспільства, а розвиток медіаграмотності здобувачів освіти доцільно розглядати як складник забезпечення національної безпеки в умовах війни [1]. У сучасних умовах медіаграмотність, цифрова грамотність і кібергігієна формують комплекс компетентностей, необхідних для безпечної участі людини в цифровому суспільстві, розвитку людського капіталу та підтримки інноваційного розвитку держави.

Значущість медіаграмотності підтверджують й сучасні наукові дослідження, у яких її розглядають як одну з ключових компетентностей інформаційного суспільства. Зокрема М. Скиба та О. Добродум зазначають, що для демократичної держави принципово важливим є формування здатності громадян критично оцінювати інформацію, розпізнавати маніпулятивні впливи, протидіяти дезінформації та відповідально взаємодіяти з медіасередовищем [3].

Нормативно-правова база розвитку медіаграмотності в Україні є досить широкою та включає низку стратегічних, концептуальних і програмних документів. У статті проаналізовано ті з них, які, на нашу думку, найбільш вдало окреслюють сучасні підходи до формування медіакультури, цифрових компетентностей та інформаційної стійкості населення.

Ключовим нормативним документом, що визначає стратегічні засади формування інформаційної стійкості суспільства в умовах гібридних загроз, є *Стратегія інформаційної безпеки України*, затверджена Указом Президента України № 685/2021 [4]. У документі акцентовано на необхідності захисту національного інформаційного простору від дезінформації, маніпулятивних інформаційних впливів, пропаганди та інформаційних операцій, спрямованих на підрив суспільної стабільності та національної безпеки. Особливу увагу приділено розвитку медіаграмотності населення та критичного мислення як інструментів підвищення стійкості громадян до деструктивних інформаційних впливів. У цьому аспекті медіаграмотність розглядають не лише як важливий чинник підвищення інформаційної

стійкості суспільства та збереження суспільної згуртованості, а й як складник забезпечення національної безпеки держави.

Доповнює зазначений підхід *Стратегія кібербезпеки України*, затверджена Указом Президента України № 447/2021 [5]. На відміну від Стратегії інформаційної безпеки, цей документ акцентує на формуванні безпечної поведінки користувачів у цифровому середовищі, розвитку кібергігієни населення та підвищенні рівня кіберстійкості держави. У сукупності ці документи формують комплексний підхід до забезпечення цифрової стійкості населення. В умовах масової цифровізації її положення слугують нормативним підґрунтям для захисту громадян від фішингу, кібершахрайства та викрадення персональних даних. У межах нашого дослідження цей документ можна розглядати як базис для формування цифрового імунітету, а саме — здатності людини безпечно діяти в інтернет-просторі та ефективно протидіяти різним кіберризикам [5].

Важливим містком між безпековою політикою та економічним розвитком держави є *Концепція розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації*, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України № 167-р [6]. На відміну від згаданих стратегій, зазначена Концепція безпосередньо пов'язує розвиток цифрових компетентностей із формуванням цифрової економіки та забезпеченням інноваційного розвитку держави. Вона декларує, що ефективне використання цифрових технологій потребує не лише технічних навичок, а й сформованої культури роботи з інформацією. Особливого значення набуває той факт, що інформаційна та медійна грамотність визначені серед базових складників цифрової компетентності відповідно до європейської рамки цифрових компетентностей громадян DigComp. Таким чином, розвиток медіаграмотності розглядається не лише як освітня чи гуманітарна ініціатива, а як важливий інструмент формування конкурентоспроможного людського капіталу в умовах цифрової економіки [6].

Окрему роль у формуванні науково-методичних засад розвитку медіакультури відіграє *Концепція впровадження медіаосвіти в Україні*, розроблена Національною академією педагогічних наук України [7]. Її аналіз дає змогу простежити еволюцію вітчизняних підходів до медіаосвіти — від ознайомлення здобувачів освіти з особливостями функціонування засобів масової інформації до формування медіакультури, критичного мислення та стійкості до деструктивних інформаційних впливів. Концепція визначає медіаосвіту як важливий елемент під-

готовки особистості до життя в інформаційному суспільстві та створює методологічне підґрунтя для інтеграції медіаосвітніх практик у систему освіти. Її положення набули особливої актуальності в умовах зростання інформаційних загроз, поширення дезінформації та необхідності формування медіаграмотності як наскрізної компетентності сучасної людини.

В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій додаткового значення набуває *Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні*, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1556-р [8]. ШІ істотно змінив інформаційне середовище. Якщо раніше головними викликами були фейки та маніпулятивні повідомлення, то сьогодні до них додалися технології створення синтетичного контенту, автоматизованого генерування текстів, зображень і відео, а також дипфейки, які дедалі складніше відрізнити від справжніх інформаційних матеріалів. За таких умов медіаграмотність набуває нового змісту, доповнюючись навичками алгоритмічної грамотності, верифікації цифрового контенту та оцінювання достовірності інформації, створеної за допомогою ШІ. Це актуалізує необхідність подальшого розвитку цифрових компетентностей населення як складника державної інноваційної політики.

Отже, сучасний етап розвитку медіаграмотності пов'язаний із розширенням її змісту від роботи з медіаконтентом до формування цифрового імунітету особистості, здатної критично взаємодіяти як з інформацією, так і з ШІ.

Важливим кроком у розвитку сучасних підходів до медіаосвіти стала *Концепція цифрової медіаосвіти воєнного і поствоєнного суспільства* (за науковою редакцією Л. Найдьонової). У документі підкреслено, що цифрова медіаосвіта поєднує завдання медіаграмотності та медіакультури з процесами цифровізації освіти й суспільства, а також враховує виклики, пов'язані з війною та стрімким розвитком цифрових технологій [9]. Документ визначає цифрову медіаосвіту як базову умову безпечної поведінки в інтернеті та виокремлює такі ключові ризики й проблеми:

- ігнорування цифромедійних загроз: суспільство недостатньо усвідомлює шкоду від інформаційних маніпуляцій в умовах війни та надмірного використання гаджетів;
- невідповідність фахівців, зокрема педагогів: в освітній системі бракує системного навчання вчителів цифрової медіаграмотності;
- застарілі стандарти: чинні правила й рекомендації щодо використання цифрових технологій дітьми не відповідають їхнім реальним практикам у мережі, а бюрократичні

перешкоди не дають змоги своєчасно оновлювати стандарти (наприклад, щодо ролі використання ШІ під час підготовки домашніх завдань і методу їх оцінювання);

- низька поінформованість суспільства щодо потенційної шкоди здоров'ю дітей у разі надмірного використання гаджетів і споживання контенту (ідеться про проблеми з фізичним здоров'ям, порушення когнітивного розвитку, зокрема уваги та концентрації, затримку розвитку мовлення, зниження мотивації, порушення психоемоційного стану тощо);
- відсутність комплексної взаємодії та слабка координація: між державними регуляторами, виробниками цифрового контенту, освітянами та батьківською спільнотою немає ефективного діалогу для протидії технологічним ризикам [9].

Аналіз зазначених проблем свідчить, що більшість із них має комплексний характер і не може бути розв'язана виключно засобами формальної освіти. Узагальнення сучасних наукових підходів дає підстави розглядати медіаграмотність як інтегративну характеристику особистості, а її зміст не обмежується навичками роботи з медіаконтентом. Медіаграмотність охоплює цифрову грамотність, фактчекінг, дотримання принципів кібергігієни, безпечно використання персональних даних, відповідальну поведінку в мережі та усвідомлену взаємодію з цифровими платформами й алгоритмічними системами, зокрема відповідальне створення та поширення власного контенту [1; 2; 10].

Таким чином, медіаграмотність постає як практичний механізм громадянської стійкості в умовах війни та післявоєнного відновлення, а цифрова медіаосвіта — як системна відповідь на гібридні загрози та технологічні трансформації сучасного інформаційного середовища [11].

Особистість із високим рівнем сформованості медіаграмотності здатна застосовувати базові механізми цифрового захисту, відповідально ставиться до налаштувань конфіденційності, критично оцінює необхідність надання персональних даних та усвідомлює потенційні наслідки власної діяльності в мережі. Не менш важливими є навички регулювання цифрової поведінки, зокрема усвідомленого споживання контенту та контролю часу взаємодії з цифровими платформами, що сприяють зниженню ризиків інформаційного перевантаження та техностресу. Попри те, що інструменти ШІ покликані оптимізувати виконання багатьох завдань, на практиці нерідко спостерігається протилежний ефект. Значна частка працездатного населення потрапляє в "пастку" використання

ШІ: отримуючи можливість швидше виконувати окремі види роботи, людина часто не використовує вивільнений час для відновлення ресурсів, а заповнює його новими завданнями та додатковими зобов'язаннями. У результаті підвищення продуктивності супроводжується зростанням робочого та інформаційного перевантаження. Відбувається зворотний ефект, коли технології, що покликані спрощувати діяльність людини, можуть сприяти посиленню її залученості до безперервного робочого процесу та формуванню нових форм цифрової залежності від продуктивності. Хоча цьому аспекту медіаграмотності зазвичай приділяють менше уваги, ніж проблемам дезінформації, кібербезпеки чи захисту дітей або людей похилого віку у цифровому середовищі, він є не менш важливим. Уміння свідомо користуватися цифровими технологіями та інструментами ШІ, не допускаючи надмірного навантаження й виснаження власних ресурсів, також є складником формування цифрової стійкості сучасної людини.

Практичні інструменти та цифрові сервіси забезпечення медіакультури як складник інноваційної інфраструктури. Реалізація державної політики у сфері інформаційної безпеки та розвитку цифрових компетентностей потребує не лише нормативно-правового забезпечення, а й дієвих практичних механізмів формування медіаграмотності [12]. З цією метою в Україні поступово формується багаторівнева система розвитку медіаграмотності та цифрової стійкості населення, що об'єднує державні цифрові сервіси, освітні платформи, правоохоронні ініціативи, фактчекінгові та громадські проекти.

Важливе місце в цій системі посідає Національний проект з медіаграмотності "Фільтр" (<https://filter.mcsc.gov.ua/>), започаткований Міністерством культури та стратегічних комунікацій України [13]. Проект виконує функцію національної платформи популяризації медіаграмотності та спрямований на підвищення стійкості громадян до дезінформації, пропаганди та маніпулятивних інформаційних впливів. Його діяльність охоплює проведення інформаційних кампаній, створення освітніх матеріалів, поширення методичних рекомендацій і здійснення досліджень рівня медіаграмотності населення (проведення щорічного тестування для всіх охочих). Одним із найбільш відомих освітніх ресурсів проекту є адаптований курс Very Verified [13].

Вагомий внесок у розвиток цифрових компетентностей населення забезпечує національна освітня платформа "Дія.Освіта" (<https://osvita.diia.gov.ua/>), створена Міністерством цифрової трансформації України [14]. Платформа

реалізує концепцію навчання впродовж життя та надає громадянам безоплатний доступ до освітніх серіалів, симуляторів і практичних курсів, присвячених цифровій грамотності, кібергігієні, безпечній поведінці в інтернеті та використанню цифрових сервісів. Особливістю платформи є її практична спрямованість. Значна увага приділяється питанням захисту персональних даних, протидії кібербулінгу, розпізнавання шахрайських схем та безпечної взаємодії з цифровими сервісами. Завдяки широкому охопленню аудиторії “Дія.Освіта” є одним із ключових інструментів реалізації державної політики у сфері розвитку цифрових компетентностей населення [14].

Важливим прикладом взаємодії державних інституцій та громадянського суспільства є проєкт “Кібер BRAMA” (<https://stopfraud.gov.ua/>), створений за підтримки Департаменту кіберполіції Національної поліції України [15]. Проєкт спрямований на протидію поширенню дезінформації, шахрайських ресурсів, пропагандистського контенту та інших інформаційних загроз у цифровому середовищі. На відміну від освітніх платформ, діяльність BRAMA спрямована на оперативне виявлення й блокування небезпечних інформаційних ресурсів. Важливою особливістю проєкту є залучення громадян до процесів виявлення цифрових загроз, що сприяє формуванню культури відповідального користування інформаційними ресурсами та розвитку навичок цифрової самооборони [15].

У системі розвитку державної медіакультури є також фактчекінгові ініціативи, серед яких особливе місце посідає проєкт StopFake (<https://www.stopfake.org/uk/golovna/>) [16]. Окрім виявлення та спростування дезінформації, платформа виконує вагомую освітню функцію: аналіз конкретних маніпуляцій допомагає користувачам розвивати критичне мислення та опанувати навички верифікації контенту. Практичним інструментом у цьому процесі є сервіс “Калькулятор фейків” (<https://www.fakecheck.in.ua/>), що дає змогу самостійно оцінювати достовірність новин за визначеними критеріями й оперативно виявляти ознаки маніпулятивного контенту [17].

Важливу роль у розвитку медіаграмотності відіграють сучасні освітні онлайн-платформи, які забезпечують широкому колу користувачів доступ до якісного навчального контенту. Їхня діяльність сприяє популяризації медіаосвіти та створює можливості для розвитку цифрових компетентностей різних категорій населення. Зокрема онлайн-платформи **EdEra** та **Prometheus** пропонують широкий спектр курсів із медіаграмотності. Завдяки цим курсам корис-

тувачі навчаються аналізувати інформацію, відрізнити факти від фейків, а також набувають загальних і фахових компетентностей, необхідних для успішної роботи в сучасному світі. Портал Media Sapiens також активно використовують для розвитку навичок розпізнавання якісної та достовірної інформації [18].

Отже, сучасна система розвитку медіаграмотності в Україні охоплює взаємодоповнювальні механізми освітнього, просвітницького, безпекового та громадського характеру. Їхня спільна діяльність забезпечує реалізацію державної політики у сфері розвитку цифрових компетентностей, сприяє підвищенню рівня інформаційної безпеки та створює передумови для формування стійкого до цифрового впливу суспільства [10; 19].

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження встановлено, що в умовах цифрової трансформації суспільства, поширення генеративного ШІ та зростання гібридних загроз медіаграмотність і цифровий імунітет набувають стратегічного значення для забезпечення інформаційної безпеки, суспільної стійкості та інноваційного розвитку держави. Їх доцільно розглядати не лише як комплекс індивідуальних компетентностей, а й як важливий інструмент державної інноваційної політики, спрямований на розвиток людського капіталу та підвищення конкурентоспроможності країни.

Аналіз чинної нормативно-правової бази засвідчив, що в Україні сформовано комплексне підґрунтя для розвитку медіаграмотності та цифрової стійкості населення. Проведене дослідження засвідчило, що в Україні поступово формується багаторівнева інфраструктура розвитку медіаграмотності, яка об’єднує державні цифрові сервіси, освітні платформи, правоохоронні механізми та громадські ініціативи. Діяльність проєктів “Фільтр”, “Дія.Освіта”, “Кібер BRAMA”, StopFake, а також платформ EdEra, Prometheus і Media Sapiens сприяє практичній реалізації державної політики у сфері розвитку цифрових компетентностей населення та підвищенню рівня інформаційної безпеки суспільства.

Перспективами подальших досліджень доцільно вважати розроблення механізмів інтеграції цифрової медіаосвіти в систему безперервного навчання, а також удосконалення підходів до формування цифрового імунітету всіх категорій населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ласкова-Ярмоленко А. Медіаграмотність в системі освіти: вимоги сучасності у сфері соціальної комунікації / А. Ласкова-Ярмоленко, Т. Слинкова // Педагогічні інновації: ідеї, реалії,

- перспективи. — 2024. — Вип. 1 (32). — С. 100–105. DOI: [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-1\(32\)-100-105](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-1(32)-100-105).
2. Стратегія міністерства культури та інформаційної політики України з розвитку медіаграмотності на період до 2026 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://mincult.gov.ua/wp-content/uploads/2024/06/example1622.pdf>.
  3. Скиба М. Медіаграмотність як ключова компетентність у сучасному інформаційному суспільстві: виклики для України [Електронний ресурс] / М. Скиба, О. Добродум. — Режим доступу: <https://ur.knute.edu.ua/server/api/core/bitstreams/19e26290-403b-4ceb-ba9b-00ebadb16125/content>.
  4. Про Стратегію інформаційної безпеки України [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 28 груд. 2021 р. № 685/2021. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text>.
  5. Про Стратегію кібербезпеки України [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 26 серп. 2021 р. № 447/2021. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>.
  6. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 167-р. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80>.
  7. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні [Електронний ресурс] : постанова Президії НАПН України від 21 квіт. 2016 р. № 1-2/7-110. — Режим доступу: <https://share.google/XWNOEKUhGz20wtKuX>.
  8. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 груд. 2020 р. № 1556-р. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>.
  9. Концепція цифрової медіаосвіти воєнного і поствоєнного суспільства [Електронний ресурс] / за наук. ред. Л. Найдюнової ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. — Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2024. — 24 с. — Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745266/1/konseptnaydonova2025maket.pdf>.
  10. Родінова Н. Л. Використання цифрових платформ для формування медіаграмотності у здобувачів вищої освіти / Н. Л. Родінова // Педагогічна Академія: наукові записки. — 2024. — Вип. 13. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14277329>.
  11. Люлька В. Формування медіаграмотності та інформаційної гігієни як складова патріотичного виховання в умовах гібридної війни / В. Люлька, В. Титаренко // Ukrainian Professional Education = Українська професійна освіта. — 2025. — Вип. 18. — С. 200–207. DOI: <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2025.18.347749>.
  12. Бадер С. Медіаграмотність як засіб протидії інформаційно-психологічним операціям / С. Бадер, М. Починкова // Актуальні питання гуманітарних наук. — 2025. — Вип. 88, т. 1. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/88-1-40>.
  13. Національний проєкт з медіаграмотності “Фільтр” [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://filter.mcsc.gov.ua/>.
  14. Освітня платформа “Дія.Освіта” [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://osvita.diia.gov.ua/>.
  15. Проєкт “BRAMA” [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://stopfraud.gov.ua/>.
  16. Проєкт “StopFake” [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.stopfake.org/>.
  17. Калькулятор фейків [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.fakecheck.in.ua/>.
  18. Новак Т. В. Особливості формування медіаграмотності населення в сучасному інформаційному суспільстві / Т. В. Новак // Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. — 2022. — № 14. — С. 117–126. DOI: <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2022-14.12>.
  19. Дібікова Ю. С. Медіаграмотність як компонента інформаційної безпеки в умовах гібридної війни: український контекст / Ю. С. Дібікова // Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. — 2023. — Вип. 27, № 2. DOI: <https://doi.org/10.34142/24130060.2023.27.2.06>.

REFERENCES

1. Laskova-Yarmolenko, A., & Slynkova, T. (2024). Media literacy in the education system: modern requirements in the field of social communication. *Pedagogical Innovations: Ideas, Realities, Perspectives*, 1(32), 100-105. DOI: [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-1\(32\)-100-105](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-1(32)-100-105) [in Ukr.].
2. (2024). *Strategiia Ministerstva kultury ta informat-siinoi polityky Ukrainy z rozvytku mediahramotnosti na period do 2026 roku* [Strategy of the Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine on the development of media literacy for the period until 2026]. Retrieved from: <https://mincult.gov.ua/wp-content/uploads/2024/06/example1622.pdf> [in Ukr.].
3. Skyba, M., & Dobrodum, O. (2023). Media literacy as a key competence in modern information society: challenges for Ukraine]. Retrieved from: <https://ur.knute.edu.ua/server/api/core/bitstreams/19e26290-403b-4ceb-ba9b-00ebadb16125/content> [in Ukr.].
4. (2021). *Pro Stratehiiu informatsiinoi bezpeky Ukrainy*: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 28 hrudnia 2021 r. № 685/2021 [On the Information Security Strategy of Ukraine: Decree of the President of Ukraine of December 28, 2021 No. 685/2021]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text> [in Ukr.].
5. (2021). *Pro Stratehiiu kiberbezpeky Ukrainy*: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26 serpnia 2021 r. № 447/2021 [On the Cybersecurity Strategy of Ukraine: Decree of the President of Ukraine of August 26, 2021 No. 447/2021]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text> [in Ukr.].
6. (2021). *Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoykh kompetentnosti ta zatverdzhennia planu zakhodiv z yii realizatsii*: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03 bereznia 2021 r. № 167-r [On Approval of the Concept of Digital Competences Development and Approval of the Action Plan for its Implementation: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 3, 2021 No. 167-r]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80> [in Ukr.].

7. (2016). Kontsepsiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini: Postanova Prezydii NAPN Ukrainy vid 21 kvitnia 2016 r. № 1-2/7-110 [Concept of Media Education Implementation in Ukraine: Resolution of the Presidium of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine of April 21, 2016 No. 1-2/7-110]. Retrieved from: <https://share.google/XWNOEKUhGz20wtKuX> [in Ukr.].
8. (2020). Kontsepsiia rozvytku shtuchnoho intelektu v Ukraini: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 02 hrudnia 2020 r. № 1556-r [Concept of Artificial Intelligence Development in Ukraine: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 2, 2020 No. 1556-r]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> [in Ukr.].
9. Naidonova, L. (Ed.). (2024). Kontsepsiia tsyfrovoy mediaosvity voiennoho i postvoiennoho suspilstva [Concept of digital media education of military and post-war society]. Kropyvnytskyi. Retrieved from: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745266/1/konsep-tnaydonova2025maket.pdf> [in Ukr.].
10. Rodinova, N. L. (2024). Vykorystannia tsyfrovyykh platform dlia formuvannia mediahramotnosti u zdobuvachiv vyshchoi osvity [The use of digital platforms for the formation of media literacy in higher education students]. *Pedahohichna Akademiia: naukovy zapysky* [Pedagogical Academy: Scientific Notes], (13). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14277329> [in Ukr.].
11. Liulka, V., & Tytarenko, V. (2025). Formuvannia mediahramotnosti ta informatsiinoi hihieny yak skladova patriotychnoho vykhovannia v umovakh hibrydnoi viiny [Formation of media literacy and information hygiene as a component of patriotic education in the conditions of hybrid war]. *Ukrainian Professional Education = Ukrainska profesiina osvita* [Ukrainian Professional Education], (18), 200-207. DOI: <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2025.18.347749> [in Ukr.].
12. Bader, S., & Pochynkova, M. (2025). Mediahramotnist yak zasib protydii informatsiino-psykholohichnym operatsiam [Media literacy as a means of countering information and psychological operations]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk* [Current Issues of Humanitarian Sciences], 88(1). DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/88-1-40> [in Ukr.].
13. Natsionalnyi proiekt z mediahramotnosti "Filtr" [National Media Literacy Project "Filter"]. Retrieved from: <https://filter.mcsc.gov.ua/> [in Ukr.].
14. Osvitnia platforma "Diia.Osvita" [Educational platform "Diia.Osvita"]. Retrieved from: <https://osvita.diia.gov.ua/> [in Ukr.].
15. Proiekt "BRAMA" [Project "BRAMA"]. Retrieved from: <https://stopfraud.gov.ua/> [in Ukr.].
16. Proiekt "StopFake" [Project "StopFake"]. Retrieved from: <https://www.stopfake.org/> [in Ukr.].
17. Kalkuliator feikiv [Fake Calculator]. Retrieved from: <https://www.fakecheck.in.ua/> [in Ukr.].
18. Novak, T. V. (2022). Osoblyvosti formuvannia mediahramotnosti naselennia v suchasnomu informatsiinom suspilstvi [Peculiarities of the formation of media literacy of the population in the modern information society]. *Naukovy visnyk Kremenetskoj oblasnoi humanitarno-pedahohichnoi akademii im. Tarasa Shevchenka* [Scientific Bulletin of Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy named after Taras Shevchenko], (14), 117-126. DOI: <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2022-14.12> [in Ukr.].
19. Dibikova, Yu. S. (2023). Mediahramotnist yak komponenta informatsiinoi bezpeky v umovakh hibrydnoi viiny: ukrainskyi kontekst [Media literacy as a component of information security in the conditions of hybrid war: Ukrainian context]. *Suchasne suspilstvo: politychni nauky, sotsiologichni nauky, kulturolohichni nauky* [Modern Society: Political Sciences, Sociological Sciences, Cultural Sciences], 27(2). DOI: <https://doi.org/10.34142/24130060.2023.27.2.06> [in Ukr.].

Під час підготовки цього рукопису авторка використовувала інструмент ChatGPT (GPT-5.5 Thinking, OpenAI) з метою структуризації матеріалу та стилістичного редагування тексту. Після генерації результату авторка переглянула і відредагувала контент та несе повну відповідальність за зміст статті.

A. O. LASKOVA-YARMOLENKO, Research Fellow

THE DEVELOPMENT OF MEDIA LITERACY AND DIGITAL IMMUNITY AS AN IMPORTANT DIRECTION OF UKRAINE'S STATE INNOVATION POLICY

Abstract. *The article examines media literacy as an important instrument of Ukraine's state innovation policy in the context of the digital transformation of society and increasing hybrid threats during the full-scale war. It is substantiated that the formation of citizens' ability to critically evaluate information, identify manipulative content, verify sources, protect personal data, understand the consequences of digital footprints, and adhere to the principles of cyber hygiene has become an essential prerequisite for ensuring information security, developing human capital, and strengthening societal resilience. The study outlines the key areas in which media literacy influences social development, particularly education, personal data protection, and countering cyber fraud, disinformation, and information and psychological operations. Special attention is paid to the formation of digital immunity among citizens, especially children and young people, as an important factor in the future innovative development of the state. The article analyzes state strategies, regulatory mechanisms, and digital services aimed at improving media culture among the population, with particular attention to the national media literacy project "Filter", the "Diia.Osvita" platform, and initiatives focused on the development of cyber hygiene. The potential of integrating digital media education into the education system as a tool for fostering critical and analytical thinking is highlighted. The importance of media education for promoting responsible digital behaviour and preparing citizens for contemporary information challenges is emphasized. The study demonstrates that strengthening digital resilience is not only a component of national information security but also an important factor in enhancing Ukraine's competitiveness and supporting innovation-driven development.*

Keywords: *state innovation policy, media literacy, digital immunity, cyber hygiene, information security, digital resilience, human capital.*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Ласкова-Ярмоленко Анастасія Олександрівна — н. с., Інститут обдарованої дитини НАПН України, вул. Січових Стрільців, 52-Д, Київ, Україна, 04053; iod.ukraine@gmail.com; ORCID: 0000-0002-2530-5586

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Laskova-Yarmolenko A. O. — Research Fellow, Institute of the Gifted Child of the NAES of Ukraine, 52-D, Sichovykh Striltsiv Str., Kyiv, Ukraine, 04053; iod.ukraine@gmail.com; ORCID: 0000-0002-2530-5586

Надійшла до редакції 07.05.2026

Прийнята до друку 04.06.2026

Опубліковано 30.06.2026

**ШАНОВНІ ПРЕДСТАВНИКИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ТА НАУКОВИХ УСТАНОВ, НАУКОВЦІ, ВІНАХІДНИКИ!**

В УкрІНТЕІ впроваджено послугу **“Комплексне інформаційне обслуговування”**. Це актуальна і систематизована інформація з питань трансферу технологій, науково-технічного та інноваційного розвитку, що надсилається в онлайн-режимі і призначена для здійснення наукової та інноваційної діяльності. Видання надсилаються протягом року згідно з вказаною на сайті Інституту періодичністю. До вашої уваги інформаційний пакет **“Комплексний”** (8 видань):

- фаховий журнал “Наука, технології, інновації”;
- інформаційний бюлетень “Дослідження, технології та інновації у Європейському Союзі”;
- дайджест новин “Наука, технології, інновації”;
- дайджест трансферу технологій;
- “Збірник рефератів дисертацій, НДР та ДКР”;
- “Бюлетень реєстрації НДР та ДКР”;
- бюлетень “План проведення наукових, науково-технічних заходів в Україні”;
- “Закони та підзаконні акти, директивні документи у сфері вищої освіти, науки, науково-технічної інформації, науково-технологічного та інноваційного розвитку України”.

КОНТАКТИ:

телефон (044) 521-00-39,

e-mail: uintei.ua@gmail.com, uintei.info@gmail.com

Детальніше на сайті УкрІНТЕІ: **www.uintei.kiev.ua**